



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Cursus Theologico-Moralis**

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis  
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

**Viva, Domenico**

**Patavii, 1723**

Art. VI. De Labore, & Ætate, quæ a Jejunio excusant.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-40673**

tent pro his frequentibus, & minutis dispensationibus semper adeundi: Non tamen Abbatis, cum non habeat jurisdictionem spirituales; nec detur talis consuetudo, sicut datur in Parocho. Quando autem nec datur superior, qui dispenset, nec vir peritus, qui declaret sufficientiam causæ excusantis, satis est ex Sâ, quod ipse subditus bona fide putet dari sibi causam sufficientem.

VI. Quæritur tertio; Quænam paupertas excuset?

Respondeo, excusare paupertatem, quando quis ob illam cogitur laborare, & propter defatigationem indiget secunda refectio. Secundo, quando quis caret cibis, quibus unam sufficientem refectioem assumat. Non habet autem sufficientem refectioem ex Tambur., & aliis apud Dian., qui solum habet copiam panis, & vini relate ad eos, qui non sunt ad id assueti, eo quod tale jejunium videatur nimis onerosum. Si vero semel, aut iterum habeat insuper aliquod obsonium, verbi gratia nuces, olivas, cæpas, &c., ubi non patietur notabile incommodum, videtur universim obligandus. Quod si contingat non raro, solum videtur obligandi rustici firmæ sanitatis, & his vilioribus obsoniis assueti, non vero alii, qui sic nimis, & extra modum macerentur; nisi tamen haberent quotidie plura ex his vilibus obsoniis; quicquid alii in hoc contradicant.

VII. Ex his infertur, excusari iter agentes, qui hora prandii non possunt invenire sufficientem alimentum. Secundo, ex Sanch. apud Trull. excusantur agricolæ, si edant, & præbeant suis domesticis, messoribus, putatoribus lacticia, & ova, quæ possunt facile invenire, quando commode non possunt invenire pisces, aut aliud, quod comedant.

## ARTICULUS VI.

De Labore, & Ætate, quæ a Jejunio excusant.

- I. Excusantur a jejunio, qui exercent artem de se laboriosam, quamvis possent commode jejunare.
- II. Quænam dicatur ars de se laboriosa impossibilis cum jejunio?
- III. Non videntur artes de se laboriosæ, Ars Sutoris, qui pannos sūt, & Ars Barbitonsoris; unde solum per accidens excusari possunt.
- IV. Quænam reputentur exercitia de se non laboriosa? Num Cantoris, Advocati, Concionatoris? Et quid de iter agentibus?
- V. Qui arti laboriosa operam navant, si uno, aut altero die a labore desistant, num teneantur iis diebus jejunare?
- VI. Quænam Coniux a jejunio excusatur, si non possit aliter debitum reddere?
- VII. Non licet in fraudem jejunii opus laboriosum assumere, aut longum iter. Quomodo liceat aliquando ire venatum, quamvis non sit compossibile jejunium cum ea vocatione?
- VIII. Probabiliter senes etiam robusti ad jejunium non obligantur inchoato anno sexagesimo; Et fœmine juxta nonnullos inchoato quinquagesimo. Quid si dubitetur de tali ætate?

I. Quæritur primo; Quænam labor excuset a jejunio?

Respondeo, laborem omnem cum jejunio impossibilem excusare. Dicitur autem impossibile labor, quoties cum gravi difficultate, & incommodo laborans jejunaret. Immo ex Eugen. IV. excusantur omnes illi, qui artem de se laboriosam exercent, puta lignarii, fossores, bajuli, etiam si quis

re-

reperiat, qui possit commode cum tali labore jejunare; Ratio est, quia semper a lege inspicitur, quod communiter, & per se contingit.

II. Dubium est primo, Quanam dicatur ars de se laboriosa?

Respondeo, omnem illam, quae fit cum magna membrorum agitatione, & consumptione spirituum. Univerfim autem laboriosam artem exercent fossiores, aratores, bajuli, figuli, ferrarii, lignarii, argentarii, seu aurifices, qui malleo, aut lima metallum versant, fullones, seu qui toto die vestibus, aut telis lavandis dant operam, coriarii, lanarii, seu qui lanis tergendis, lavandis, & discutiendis navant operam; necnon pistores, iter pedibus agentes, cursores, seu deportatores epistolarum, qui equo currunt magnam diei partem, typographi, qui versant praalum, non vero qui literas ordinant, ut bene Dian. part. 4. tract. 2. resol. 137., ornantes templum, quando circumferendo scalas, ac per illas ascendendo magno labore agitantur: Item sutores ex Azor, seu qui calceos fiunt, quorum ars est laboriosa; nisi tamen, ut notat Tambur., solum scindant corios ab aliis suendos; vel nisi suant corium tam molle, ut pannum suere videantur.

III. Dubium est secundo de sutoribus, qui scilicet pannos suunt, ac de Barbitonsoribus, & aliis hujusmodi.

Respondeo, putare Trull., & Tambur. ex Ledesm., & Sa non esse improbabile, quod non teneantur, e ratione, quia Eugenii IV. privilegio excusantur omnes artifices, qui artem laboriosam exercent, sive Eugenius declararet eos non teneri, si ve privilegium illis concedat.

Sed communius cum Less. Laym., Filluc., Bonac. apud Dian. part. 1. tract. 8. resol. 8. putant teneri; quia Eugenius, ut notat Tambur. num. 28.,

dum eximit a praecipio jejunii artifices, loquitur de artificibus exercentibus artes laboriosas; unde discutendum semper est a Doctoribus, an illae sint artes laboriosae; Praefertim quia confixa est ab Alex. VII. propos. 30. dicens: *Omnes officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusari ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.*

Non nego, magis late patere omnes officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sub quo nomine veniunt etiam scribae, notarii, &c., quam omnes artifices exercentes artes laboriosas; Unde Alex. VII. non damnat aperte opinionem adductam, quod hujusmodi artifices non teneantur. Verum haec condemnatio videtur magnum pondus addere sententiae communiori, quod scilicet Barbitonsor, verbi gratia, de se non excusetur; quamvis per accidens excusari potest, si continue stando suum officium exercere non possit, nisi se reficiat.

IV. Dubium est tertio; Quanam reputentur exercitia non laboriosa?

Respondeo, esse illa, quae exercent scriptores, notarii, pictores, nentes filum, statuam fingentes sine magno mallei strepitu, & conatu, famuli comitantes moderate per Urbem Dominum rheda ambulantes, sicut etiam equo, vel rheda iter agentes: Damnatur enim ab Alex. VII. prop. 31. dicens: *Excusantur absolute a praecipio jejunii, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter unius diei conficiant.* Qui tamen iter unius diei, vel per magnam diei partem, videlicet, ut notat Trull., duodecim, vel quindecim miliariorum, pedibus conficit, aut iter plurium dierum, puta octo, vel decem, conficit equo, vel rheda cum magna defatigatione, per accidens etiam excusabitur. Sic coqui

si toto fere die exercitia culinæ exerquantur; sic Concionatores, si saltem ter, quaterve in hebdomada cum magna contentione concionem habeant ad populum; Immo si unam tantum concionem habeant eo die, per accidens excusari possunt, si debilitas id exigat. Sic denum lectores, confessarii, advocati, procuratores, cantores, scribæ, quando labor est improbus, & complexio debilis, itaut suum munus obire sine gravi incommodo non possint. Immo, ut notat Trull. num. 9. excusantur ratione laboris, qui labore suo victitant, ex quo gravis, vel mediocris afflictio (secus si levis) sequeretur; quia Ecclesiæ præcepta benigne sunt interpretanda; & in moralibus, quod est valde difficile, reputatur impossibile.

V. Dubium est quarto; An qui artem de se laboriosam exercent, teneantur jejunare, si uno, vel altero die in Quadragesima non laborent?

Respondeo cum Dian. resol. 9. ex Fagund. & Sanch. non teneri; quia indigent viribus ad laborem sequentium dierum, & remanent a laboribus præteritis debilitati. Verum, si multis diebus a labore vacent, procul dubio tenentur.

VI. Dubium est quinto; An conjux liberetur a jejuniis, si non possit aliter debitum reddere?

Respondeo, certum esse, quod prævaleat obligatio ex justitia reddendi debitum, quæ est naturalis, obligatioque positivæ jejunandi; Quare peccaret conjux jejunando, si sic redderetur notabiliter impotens ad debitum reddendum. Notandum tamen, quod non teneatur ex justitia reddere debitum, nisi moderate, & juxta qualitatem suæ complexionis; moderatio autem attendenda est spectata conjugum qualitate; nam senes, & imbecilliores ratiis uti convenit matrimonio, quam juvenes, & robustos. Quare

conjux non liberatur a jejuniis, ut potens sit ad reddendum debitum immoderate. Immo nec liberatur, ut potens sit ad petendum debitum moderate, ut notat Tambur. contra quandam, qui putat liberari, eo quod ad talem petitionem conjuges habeant jus. Ratio est, quia sic fere omnes conjuges liberarentur. Liberatur tamen conjux, si advertat in alio periculum incontinentiæ, nisi perat, nec possit petere, si jejuset: necnon uxor, si ex jejuniis continuatis ita reddatur pallida, & macie confecta, ut timor rationabilis sit, ne minus notabiliter a viro ametur, & idcirco aut rixæ proveniant, aut alii a viro quærantur amores. Idem dicas de puella volente nubere, si ex jejuniis speciositatem faciei notabiliter amitteret, maciemque contraheret extraordinariam; Ac demum si uxor ita prohibeatur a viro jejunare, ut nisi obediat, notabiles discordiæ exoriantur, dummodo id non prohibeatur ex contemptu præcepti Ecclesiastici.

VII. Quæritur secundo; An possit quis sine causa die jejunii aliquod opus laboriosum, sive iter assumere, ne jejuset, quando commode alio die tale opus exercere potest? Et idem quæritur de eo, qui medicinam eo die sumit, ne jejuset?

Respondeo, Sanch., & alios apud Trull. putare, quod si in fraudem jejunii sine ulla causa tale opus assumatur, non liceat. Ratio est, quia fraus, & dolus nemini patrocinator. Si vero non in fraudem jejunii, sed bona fide assumatur aliquis labor honestus, quamvis prævideatur esse incompatibilis cum jejuniis, licet illum assumere; Unde Sanch. lib. 5. Consil. cap. 1. dub. 2. permittit, quod Magnates recreationis causa eant ad venandum, vel in ludo hastarum se exercent, dummodo semel, aut iterum id faciant, non frequenter, nec in fraudem

je-

jejunii, quamvis praevideant non posse tunc jejunare.

Non nego, Dian. part. 1. tract. 9. resol. 52. putare ex Joanne Sanch., & aliis contra Azor., quod possit quilibet die jejunii assumere laborem cum jejunio incompatibilem, etiam animo ne jejuset, quamvis possit commode tali labore abstinere; quia in tali casu non intervenit fraus, aut dolus, sed fuga quadam ab obligatione praecepti, quae tamen contra praeceptum non est; Sicut non est contra praeceptum jejunii egredi ex illa civitate, in qua urget obligatio jejunii municipalis, ne quis ad jejunium teneatur. Et Ledesm. apud Dian. loc. cit. resol. 40. aperte dicit ex Medin., non peccare eum, qui apponit jejunio impedimentum, etiamsi quis, verbi gratia, iter faciat ad fornicandum; peccaret enim contra castitatem, sed non contra legem jejunii. Hac tamen sententia jure merito communiter rejicitur; quia universim praeceptis non licet apponere impedimenta; verbi gratia, non licet projicere breviarium, ne teneamur ad horas, nec licet die festo ire venatum, ubi non est oportunitas audiendi Sacrum; (quamvis id permiserimus, si tempore remoto ab obligatione praecepti tale opus assumatur, verbi gratia, die antecedente) ergo nec licet sine causa in fraudem jejunii assumere defatigationem, medicinam, &c., incompatibilem cum jejunio. Nec Doctores a Dian. citati loquuntur in casu, in quo obligante praecepto, velit quis apponere impedimentum, ne obliget, sed in casu, quo quis egreditur e loco, ubi praeceptum obligat, qui casus est omnino diversus: Et quamvis possit

quis egredi e loco, ubi praeceptum obligat, ne obligetur; non potest tamen apponere praecepto impedimentum, ne obligetur. Et ratio radicalis est, quia qui obligatur ad finem, obligatur ad ponenda media, & ad removenda impedimenta; unde praecepto urgente, non licet apponere impedimentum: Contra vero nemo obligatur remanere in loco, ubi praeceptum obligat; unde licite egreditur, ne obligetur.

VIII. Quiritur tertio; Quanam aetas a jejunio excuset?

Respondeo, excusari omnes ante vigesimum primum annum completum, & senes post sexagesimum inchoatum, ut probabiliter docent Doctores contra nonnullos apud Dian. part. 1. tract. 9. resol. 20. qui docent sexagenarios robustos adhuc obligari. Sed Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 62. excusat sexagenarios non solum a jejniis Ecclesiae, sed etiamsi certis diebus vovissent tota vita jejunare; quia aetas illa est facile obnoxia valetudini infirmæ, a qua agere potest deinde senex se liberare: Præterquamquod robur senum est illusivum, & indigent repetito alimento. In fœminis autem probabiliter ex Valer., Narbon., Machad., Pelliz., Dian. part. 9. tract. 7. resol. 73. contra quamplures putantes id non esse tutum, definit obligatio jejunandi inchoato anno quinquagesimo. Si quis autem post adhibitam debitam diligentiam adhuc dubitet, an annum vigesimum primum compleverit, jejunare non tenetur, quia stat in possessione libertas: Contra vero si dubitet an ad aetatem senilem pervenerit, adhuc tenetur jejunare, quia stat in possessione praeceptum.